

UDRUGA PRVI HRVATSKI REDARSTVENIK PODRUŽNICA ŠIBENSKO-KNINSKA

5. KOLOVOZA 2045.– 50. OBLIETNICA OSLOBODILAČKE AKCIJE „OLUJA „

Ovih dana u jednom dnevnom listu izao je tekst s naslovom „Dozajemo Istina o suicidu Novo istraživanje ruši ukorijenjeno vjerovanje : Stopa samoubojstava branitelja niža je nego u općoj populaciji „. Iz teksta dozajemo kako je Hrvatski zavod za javno zdravstvo u suradnji s Medicinskim fakultetom u Zagrebu napravio usporedbu stope suicida opće populacije i hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata za razdoblje od 2008. do 2017. godine. Analiza je pokazala da ne postoji statistički značajna razlika u stopama suicida između opće i braniteljske populacije. Od 2008. pa do kraja 2017. godine prema njihovim podacima ukupno je 1413 hrvatskih branitelja i 3554 osoba bez statusa hrvatskog branitelja počinilo samoubojstvo. Kako navode u članku stopa suicida kod hrvatskih branitelja ipak je nešto niža nego kod ostalih, jer kada se podaci o samoubojstvima dobno standardiziraju, a to je potrebno zato što je braniteljska populacija starosno vrlo „uska „ najviše ih je između 45. i 55. godine, vidi se kako je stopa samoubojstava kod hrvatskih branitelja manja u odnosu na opću populaciju. Ministarstvo hrvatskih branitelja odmah se pohvalilo kako navedeni podaci pokazuju opravdanost niza mjera koje Ministarstvo provodi i koje su intenzivirali posljednje tri godine. Zaboravili su dodati kako stopa samoubojstva raste s godinama starosti. Nemamo razloga ne vjerovati ovim podacima iako nas začuđuje odabir vremenskog razdoblja koje je uzeto za analizu suicida (2008.-2017.). Čudi nas iz razloga jer već postoji studija o suicidima hrvatskih branitelja izdana 2015. godine od Zorana Komara i Elvire Koić „ Samoubojstva hrvatskih branitelja u Zagrebu i Hrvatskoj „ koja je obuhvatila razdoblje od 1991. do kraja 2014. godine i koja je pokazala kako su u tom razdoblju suicid počinila 2734 hrvatska branitelja. Autorima su u izradi studije pomagali psihijatar Herman Vukušić i tadašnji ministar hrvatskih branitelja Predrag Matić, koji im je ustupio službene podatke. Ne bi htjeli vjerovati kako je nekome stalo prikazati da je stopa suicida hrvatskih branitelja ipak manja od stope kod opće populacije. Da i jeste nije potrebno o tome izvještavati javnost bombastičnim naslovima u novinama. Kod ove analize začuđuju nas i brojke o počinjenim suicidima u razdoblju od 2008. do kraja 2017. godine. Prema podacima iz analize suicid su počinila 1413 hrvatska branitelja i 3544 osobe bez statusa hrvatskog branitelja, što hoće reći kako je u tom razdoblju suicid počinilo 4967 osoba u Republici Hrvatskoj. Kad pogledamo Statistički ljetopis Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i broj počinjenih suicida u RH u tom razdoblju možemo vidjeti kako je suicid počinilo 7311 osoba, pa se možemo zapitati otkud autorima analize brojevi koje su naveli. Što se htjelo pokazati ovom analizom ? Zbog čega nije bila dobra studija Z. Komara i E. Koić ? Zašto se ne izade sa cijelovitim podacima o suicidu hrvatskih branitelja od 1991. pa do danas ? Osim suicida hrvatskim braniteljima je velik problem pobol i smrtnost, naročito prerano umiranje u odnosu na opću populaciju, o čemu nema bombastičnih naslova u novinama. Iako je problem zdravlja i smrtnosti hrvatskih branitelja uočen još 2004. godine kada je u Hrvatskom saboru održana zajednička tematska sjednica Odbora za ratne veterane i Odbora za rad , socijalnu politiku i zdravstvo o Zdravstvenom stanju hrvatskih branitelja, mortalitetu i morbilitetu populacije hrvatskih branitelja i doneseni zaključci, ništa se po tome nije radilo.

Tek 2012. godine na uporno traženje braniteljskih udruga Ministarstvo hrvatskih branitelja potpisalo je s Medicinskim fakultetom u Zagrebu i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo Sporazum o provođenju znanstveno-istraživačkog projekta „Praćenje pobola i smrtnosti hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji“. Projekt je u prvoj fazi pokazao kako je najveći broj preminulih hrvatskih branitelja umro od raznih oblika novotvorina i kako je prosječna životna dob umrlih hrvatskih branitelja od 1998 – 2010. godine iznosila 50,9 godina života. Obećano je provođenje druge faze projekta u kojoj je trebalo usporediti pobol hrvatskih branitelja u odnosu na opću populaciju, te provođenje ciljanih pretraga te ciljani probir za bolesti sa najvećom smrtnošću.

Pošto nije bilo nikakvih saznanja o provođenju druge faze projekta braniteljske udruge potaknule su saborskog zastupnika prof. dr. Miroslav Tuđmana da postavi zastupničko pitanje na tu temu. Prof. dr. Miroslav Tuđman dobio je odgovor na svoje zastupničko pitanje 30. 7. 2015. od Vlade RH u kojem stoji kako je HZJZ tijekom 2013. godine usporedio podatke s epidemiološkim podacima za opću populaciju koji se vode u HZJZ-u. Medicinski fakultet u Zagrebu proveo je analizu podataka dobivenih od HZJZ-a te dostavio Pregled rezultata istraživanja za razdoblje 1998-2011. Istraživanje je pokazalo kako su najčešći uzroci hospitalizacije hrvatskih branitelja mentalni poremećaji, bolesti genito-urinarnog sustava, bolesti krvožilnog sustava, te tek onda novotvorine (iako od raka umire 40,3 % hrvatskih branitelja).

U trećoj fazi projekta obećali su posebno istražiti je li duljina sudjelovanja u Domovinskom ratu utjecala na pojavnost određenih bolesti na način da su se javile u manjem ili većem broju, ranije ili kasnije u odnosu na opću populaciju. Obećali su i da će HZJZ podatke o hrvatskim braniteljima usporediti s mortalitetnim i morbiditetnim podacima za vremensko razdoblje 1998-2013 godine i epidemiološkim podacima za opću populaciju te izvršiti spajanje baza i dostaviti ih Medicinskom fakultetu u Zagrebu koji će putem Centra za razvoj informacijskog sustava za krizna stanja provesti analizu podataka dobivenih od HZJZ.

Vlada RH navela je u odgovoru saborskому zastupniku prof. dr. M. Tuđmanu kako je u izradi završno izvješće o provođenju Projekta koji će biti gotovo do kraja 2015. godine, o čemu će pravovremeno obavijestiti javnost. Do danas o tome nismo saznali ništa, u kojoj je fazi projekt i je li uopće gotov. Na službenim stranicama Ministarstva hrvatskih branitelja i dalje stoje samo rezultati prve faze Projekta i obećanje kako će kada Projekt bude gotov i prema dobivenim rezultatima predložiti preventivni pristup kroz sustav sistematskih pregleda, provođenje ciljanih pretraga te ciljani probir za bolesti s najvećom smrtnošću. Situacija sa smrtnošću hrvatskih branitelja svake godine sve je gora, broj umrlih sve je veći, doživljena životna dob u odnosu na opću populaciju dvadesetak godina manja, a i dalje (40,3 %) hrvatskih branitelja umire od raznih oblika novotvorina, dok je smrtnost od raka kod opće populacije 26 %. O tome nitko ne piše.

Dok je prije deset godina godišnje umiralo 1890 hrvatskih branitelja, 2017. godine umrlo ih je 4320. Prosječna dob svih umrlih hrvatskih branitelja do 2010. godine bila je 50,9 godina života, a prosječna dob umrlih hrvatskih branitelja u 2017. godini je 61,3 godine života. Velika nepoznanica je i koliko je uopće umrlo hrvatskih branitelja jer je prijašnjih godina Ministarstvo hrvatskih branitelja dostavljalo podatke samo za one hrvatske branitelje čije su se obitelji prijavile Ministarstvu radi refundacije troškova pogreba. Kakvo je stanje s tim danas, ne znamo. Znamo samo kako su prilikom izrade studije „Demografsko i socioekonomsko obilježje hrvatskih branitelja“ koju su zajednički 2017. godine izdali Ministarstvo hrvatskih branitelja i Državni zavod za statistiku, korišteni podaci prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Prema tim podacima iako je u Registru

hrvatskih branitelja upisano 504.662 hrvatska branitelja, broj hrvatskih branitelja evidentiranih u Registru koji su obuhvaćeni Popisom 2011. godine iznosio je 419.922 hrvatska branitelja. Do 2010. godine umrla su 24.242 hrvatska branitelja. Što je sa ostalima ? Jesu li umrli ili su još živi i žive van područja RH. Prema podacima Ministarstva hrvatskih branitelja do 31.12.2017. umrlo je 55.247 hrvatskih branitelja. Pravo pitanje za Ministarstvo hrvatskih branitelja bilo bi : Koliko je još živih hrvatskih branitelja u Republici Hrvatskoj 2019. godine. Ili čemo za taj podatak morati pričekati slijedeći popis stanovništva 2021. godine Ministarstvo hrvatskih branitelja pokrenulo je 2017. godine program besplatnih sistematskih pregleda za hrvatske branitelje koji uključuje : laboratorijske pretrage krvi i urina +PSA, EKG, RTG prsnih organa, UZV abdomena, UZV prostate i internistički pregled. Prema podacima iz Statističkog ljetopisa HZJZ do rujna, 2018. sistematskom pregledu pristupilo je 23.277 hrvatskih branitelja, od kojih je kod 12.462 hrvatska branitelja postavljena sumnja ili je utvrđen broj novootkrivenih bolesti i stanja. Najviše endokrini bolesti (4766), bolesti cirkulacijskog sustava (2152), bolesti probavnog sustava (1992), bolesti sustava mokračnih organa (1424), dok je novotvorina otkriveno samo 229 . U 2017. godini od umrlih 4320 hrvatskih branitelja, 1739 umrlo ih je od raznih oblika novotvorina. Najviše od raka dušnika i pluća (606), raka debelog crijeva (212), raka gušterače (102), raka usne šupljine (88). Smatramo kako je uvođenje sistematskih pregleda dobra stvar, koju smo i sami predlagali prije desetak godina, ali s obzirom da skoro polovica hrvatskih branitelja godišnje umire od raznih oblika novotvorina potrebno je u sistematski pregled uvesti dodatne dijagnostičke pretrage koje će moći na vrijeme kod hrvatskih branitelja otkriti pojavu novotvorina. Potrebno je sprovesti javnozdravstvene akcije preko svih dostupnih medija kako bi se hrvatski branitelji upoznali s bolestima koje im prijete. O tome bi bilo potrebno stalno pisati kako bi se hrvatski branitelji i javnost osvijestili o tom zdravstvenom problemu. Ministarstvo hrvatskih branitelja bi kao resorno ministarstvo zaduženo za hrvatske branitelje o tome trebalo voditi najviše računa. Ne dopustiti da nam godišnje polovica hrvatskih branitelja umire od raka, pogotovo danas kad se većina raznih oblika raka može izlječiti ako je na vrijeme otkrivena. Taj test Ministarstvo hrvatskih branitelja do danas nije položilo. Još nije kasno da se i ono osvijesti i pokrene. Prerano preminule hrvatske branitelje nikada nećemo i ne smijemo zaboraviti, ali sada moramo pomoći još živima i zdravima.

Prema podacima Ministarstva hrvatskih branitelja prosječna starost još živih hrvatskih branitelja u 2017. godini bila je 54,3 godine, a najviše hrvatskih branitelja u dobnoj skupini je od 45-55 godina života. O njima treba povesti računa. Omogućiti većini da doživi prosječnu životnu dob u Republici Hrvatskoj koja je u 2017. godini iznosila 76,2 godine života.

Zadatak sviju nas, a prvenstveno Vlade RH i Ministarstva hrvatskih branitelja je omogućiti hrvatskim braniteljima barem doživljjenje prosječne životne dobi u Republici Hrvatskoj. Ako se ništa ne poduzme i ovako nastavi, bojimo se kako će se na proslavi 50. obljetnice oslobođilačke akcije Oluja na prste jedne ruke moći nabrojiti još živi hrvatski branitelji. O tome trebaju pisati hrvatski mediji, a ne bombastično izvještavati o istraživanjima koja po njima ruše ukorijenjena vjerovanja o suicidu hrvatskih branitelja. Ako je istina, drago nam je da je tako, ali ni nad tim brojkama ne treba likovati. Svaki život je vrijedan, a mi, hrvatski branitelji dio smo hrvatskog društva i ni po čemu se ne želimo razlikovati od ostalih državljanima Republike Hrvatske. Pogotovo ne u prosječno doživljenoj životnoj dobi.

PREDsjEDNIK PODRUŽNICE

Tomislav Čolak